

مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

راهنمای نگارش فرایندهای آموزشی جهت ارائه در جشنواره شهید مطهری

تهیه و تنظیم :

دکتر شیوا گلشاهی راد

دکتر فرهاد رضانی بدر

تعریف فرایند آموزشی قابل ارائه در جشنواره

فرایند آموزشی به تمامی فعالیتهای یادگیری و یاددهی گفته می شود که موجب افزایش کیفیت و برون داد آموزشی گردد. یک فرایند آموزشی باید حتما حاصل یک مداخله بوده و حداقل یک یا دو ترم از انجام آن گذشته باشد، نتایج آن مشاهده و ارزیابی شده باشد و حتما به شیوه ای به صورت آشکار با دیگر هممتایان ، گروه ها و مقامات ذیربط اطلاع رسانی شده باشد. فرایندها در حیطه های گوناگون آموزشی اعم از علوم بالینی، پایه، آموزش در عرصه، روشهای نوین ارزیابی و ... می تواند صورت گیرد.

عرصه یا موقعیت آموزشی به کلیه موقعیت های زیر در علوم پزشکی اطلاق می شود:

- ۱- کلاسهای درسی
- ۲- کارگاههای آموزشی
- ۳- آزمایشگاههای گوناگون علوم پایه و بالینی
- ۴- آزمایشگاه یا مراکز مهارتهای بالینی
- ۵- گزارش صبحگاهی
- ۶- کنفرانس های آموزشی مانند درون گروهی، دانشگاهی، آموزش مداوم، درون بیمارستان و ژورنال کلاب
- ۷- راند بخشهای بالینی
- ۸- آموزش سرپایی
- ۹- آموزش در عرصه های مختلف نظام ارائه خدمات و جامعه مانند آموزش در فیلدهای بهداشتی، کارخانه ها ، مدارس و ...
- ۱۰- فعالیتهای آموزش الکترونیکی

تفاوت فرایند آموزشی با مقاله پژوهش در آموزش

یک مقاله پژوهشی به دنبال پاسخ به یک سوال یا دغدغه پژوهشی است که ممکن است صرفاً مبتنی بر کنجکاوی علمی بوده و الزاماً به مشاهده نتایج یا تغییر نرسد. هدف اثبات یا رد یک فرضیه و یا توصیف یک رویداد است. به عنوان مثال :

- بررسی دیدگاه دانشجویان در مورد ...
- بررسی رابطه سبک تدریس و یادگیری .....

در حالیکه یک فرایند آموزشی به دنبال اجرا و مشاهده تاثیر یک مداخله آموزشی یا مدیریت آموزشی در تغییر محیط و ارزیابی نتایج و پیامدهای آن است و هدف اصلی آن ارتقای آموزش می باشد. مثال :

- راه اندازی هسته های تخصصی ، راهکاری در ارتقای مهارتهای پژوهشی
- Team based learning راهبردی نوین در یادگیری بهتر دانشجویان

در پژوهش کلاسیک نمونه گیری و تخصیص تصادفی افراد به گروههای مطالعه وجود دارد اما در فرایند آموزشی چنین کاری صورت نمی گیرد. بیشتر فرایندهای آموزشی در واقع Action Research هستند که در آن مدرس با استفاده از روش های پژوهشی کار تدریس خود را اصلاح می کند.

مطالعات پژوهش را با معیارهای اعتبار درونی (کنترل دقیق و حذف عوامل نامرتبط) و اعتبار بیرونی (نمونه گیری صحیح و قابلیت تعمیم نتایج) ارزیابی می کند. در حالیکه در ارزیابی فرایندها اثر بخشی ، نوآوری و استمرار اهمیت ویژه دارد.

نتایج پژوهش غالباً قابل تعمیم به کل جامعه ای است که پژوهش در آن انجام شده است. فرایند انجام شده در یک محیط ممکن است در محیط دیگر نتایج متفاوتی داشته باشد .

حیطه های جشنواره :

- ۱- تدوین و بازنگری برنامه های آموزشی
- ۲- روشها و تکنیکهای آموزشی
- ۳- سنجش، ارزشیابی و اثربخشی آموزشی
- ۴- مرجعیت ، رهبری و مدیریت آموزشی
- ۵- مشاوره و راهنمایی
- ۶- محصولات آموزشی

نکات مهم در نگارش یک فرایند آموزشی

۱. عنوان :

عنوان فرایند نباید شبیه یک مقاله آموزشی باشد. مثلا از واژه های بررسی ، مقایسه ، تحلیل و ... استفاده ننمایید.

✓ بررسی میزان تاثیر resident as teacher بر توانایی های آموزشی دستیاران (مناسب نیست)

✓ برگزاری ۵ دروه resident as teacher راهکاری در تقویت توانایی های آموزشی دستیاران (صحیح است)

۲. صاحبان فرایند و همکاران :

معادل بخش نویسندگان در یک مقاله پژوهشی است. قبل از ارسال حتما توافق کامل بر روی تعداد اسامی، ترتیب نام افراد و موافقت افراد با حضور در فرایند داشته باشید. از آنجا که یکی از شاخص های ارزیابی فرایندها ، ترویج همکاری درون گروهی و بین گروه ها می باشد، فرایندهای مشارکتی شانس بیشتری برای پذیرش در مرحله کشوری دارند.

۳. محل اجرای فرایند :

محیطی است که فرایند آموزشی در آن اجرا می شود به عنوان مثال دانشکده ، بیمارستان آموزشی یا حوزه ستادی

۴. گروه فرایندی :

نام گروه های ذینفع و درگیر در برنامه را بنویسید. به عنوان مثال اگر تغییری در شیوه تدریس یا برنامه درسی اعمال نموده اید گروه فرایندی شامل مدرس، دانشجویان آن درس، و سایر افرادی که به هر نحو در اجرای آن سهیم بوده اند ، می باشد.

۵. تاریخ اجرا و مدت :

به طور کامل تاریخ شروع و پایان آن را بنویسید. توجه داشته باشید که فرایندهایی قابل بررسی هستند که حداقل دو ترم اجرا شده باشند.

۶. مقدمه و بیان مسئله :

از واژه های پژوهش، مقاله یا مطالعه استفاده نکنید. از نوشتن مطالب طولانی اجتناب کرده و براساس تجارب، تئوری ها و شواهد ، دلیل اصلی کار را بیان نمایید. به نمونه ای از کارهای انجام شده یا مشابه در دیگر دانشگاهها یا کشورها اشاره نمایید. می توانید شواهد، مستندات و تحقیقات دیگری که در دانشگاه شما تایید کننده ضرورت این کار است را به عنوان نیازسنجی بکار برید. در پایان مقدمه دلیلی ارائه نمایید که نشان دهد فرایند حاضر، حداقل در سطح دانشگاه یا دانشکده شما نوآورانه است. نکته مهم در بیان مسئله طرح های دانش پژوهشی بیان دانش موجود یا به عبارتی fulfillment دانش است. بنابراین از بیان گپ دانش که در کارهای پژوهشی متداول و ضروری است خودداری شود.

۷. هدف و اهداف اختصاصی :

مانند یک پژوهش ، اهداف شما باید در طول فرایند محقق شده و به گونه ای در بخش نتایج نشان داده شود.

۸. روش اجرا:

گام هایی را که برای اجرای فرایند برداشته اید توصیف نموده و همه مراحل کار را به طور شفاف بیان نمایید. از فرایند در حال اجرای خود عکس و فیلم کوتاه نیز تهیه کنید .

○ مطالعه حاضر از نوع کاربردی به شیوه توصیفی مقطعی در سال ۱۳۹۰ بر روی جامعه آماری دانشجویان دانشکده ... (مناسب نیست)

✓ فرایند حاضر از مهرماه ۱۳۹۰ با تشکیل کمیته ای از اعضای هیات علمی گروه آغاز شد و مراحل کار در ۳ فاز طراحی گردید و... (صحیح است)

۹. نتایج :

نتایج را در ۲ تا ۳ جدول یا نمودار ارائه نمایید. رعایت تناسب در طراحی نمودارها و جداول مهم است. سعی کنید بیشترین اطلاعات را در کمترین تعداد جداول و نمودار خلاصه کنید. علاوه بر آنکه میزان اثربخشی و تاثیرگذاری فرایند را نشان می دهید در یک منحنی یا نمودار روند یا مقایسه میزان پیشرفت یا بهبود فرایند در طول زمان را هم نشان دهید. از تاکید بر P value پرهیز کنید.

۱۰. سطح نوآوری :

در حد ۱ یا ۲ خط توضیح دهید که کار شما یک کار روتین نبوده بعنوان مثال " برای اولین بار است که این کار در دانشگاه ، دانشکده .... انجام شده " یا " قبلا در دانشگاه دیگری انجام شده اما از جنبه .... نوآوری دارد."

۱۱. انطباق با سیاست های بالادستی :

نقشه جامع علمی یا سلامت کشور را مطالعه نمایید. اولویت ، بند یا ماده ای که نشان دهد فرایند شما در راستای برنامه های کلان فرادستی انجام شده را به طور دقیق و با ذکر بند و ماده بنویسد.

۱۲. نتیجه گیری :

این بخش شامل جمع بندی کلی شما از کار، نقاط قوت و ضعف آن ، تهدیدها و فرصت های پیش رو ، مشکلات اجرایی و پیشنهادات شما می باشد.

۱۳. معرفی :

شواهدی ارائه کنید که نتایج کارتان را قبلاً به شیوه ای در معرض اطلاع و دسترس قضاوت قرار داده اید.

- ارائه در سمینار دانشکده ، دانشگاه (گواهی ارائه)
- چاپ در یک مجله
- ارائه گزارش به مسئولین دانشگاه (صورتجلسه)
- قرار دادن در پایگاه های علمی

ممکن است نتایج یک فرایند آموزشی قبلاً بصورت مقاله منتشر شده باشد این منافاتی با ارسال فرایند در جشنواره ندارد ولی سبک نگارش شما باید بر اساس اصول تدوین فرایند آموزشی باشد. اگر فرایند خود را در دانشکده یا دانشگاه به صورت سمینار یا ارائه گزارش به مقامات بالادست منتشر کرده اید نامه ای مبنی بر تایید آن ارائه دهید. شما می توانید بعد از ارسال یک فرایند آموزشی نتایج آن را به صورت مقاله در یک مجله علمی پژوهشی چاپ کنید.

با سپاس و آرزوی پیروزی